

raju srpske gradove (s ciljem da se pobije što više Srba), a da nije tražio da se bombardira Jasenovac. Završavajući ovaj prilog Boban se zalaže da Jasenovac postane simbol zajedničke solidarnosti protiv zla a da se ne pretvara u nacionalnog i vjerskog eskluvizizma.

Monografija završava prilogom »Politički pluralizam i nacionalno pitanje u svjetlosti našeg povijesnog iskustva«. Tema ovog priloga posebno je zanimljiva, jer govori o sadašnjosti ukazujući na prošlost. Na temelju iskustva političkog života predratne Jugoslavije Boban za današnje naše prilike ističe da nije primarno pitanje Ustava, a ni pitanje promjene oblika države već da našu svijest moramo promijeniti (reformirati) da bi se nastupilo uvjerenje da na ovom prostoru postoji izabrani narod i prokleti narodi, da postoji narod koji samo voli i narodi koji samo mrze. Zato smatra Boban da nacionalno pitanje (koje u nas još nije riješeno) neće riješiti reformu već samo reformirana svijest. Politički monizam ili politički pluralizam po mišljenju Bobana na našim prostorima može imati perspektivu samo onda ako respektira identitet ovog prostora (ukupne civilizacijske i kulturne tekovine zajedno s međunacionalnom tolerancijom, međunacionalnim prožimanjem) i ako se uvažava nacionalno pitanje. Ovaj prilog sadrži više bitnih ocjena kojima se sintetiziraju politički odnosi i kretanja u predratnoj Jugoslaviji, a koja se odnose na pitanja vezana za rješavanje nacionalnog pitanja i demokracije shvaćene od strane srpske s jedne strane i hrvatske građanske opozicije s druge strane.

I ovom knjigom (kao i ranijim) Boban ostaje vjeran svom znanstvenom stavu koji se očituje u borbi za istinu. U vremenu u kojem živimo a u kojem se javlja prošireni interes najbližu prošlost i kada o toj prošlosti ponajviše pišu amateri i diletanti, a i zlonamjerni i opaki ljudi (pa bili oni i povjesničari od struke) koji u svojim knjigama nametljivo politiziraju i manipuliraju činjenicama, Bobanova su djela dragocjena jer brane historiografiju od zla i laži čuvajući joj znanstveni dignitet. Boban u ovoj knjizi kako reče akademik H. Sirotković omogućuje čitaocu da »(..) sudjeluje u procjeni što su zapravo povijesne činjenice« jer se on »(..) argumentima suprotstavlja polučinjenicama« samozvanih zaštitnika pojedine nacije koji često argumente poredaju tako da otvaraju prostore sreastima.

Iz ove knjige se može zaista učiti a i poučiti. Ona nam može biti pouzdan orijentir da se u političkoj praksi na ovom našem prostoru prekinu odnosi hegemonizma i unitarizma najbrojnije jugoslavenske nacije.

F. Mirošević

JAROSLAV ŠIDAK I DR.: HRVATSKI NARODNI PREPOROD —
ILIRSKI POKRET, ZAGREB, 1988.

Izd.: Školska knjiga — Stvarnost, bibl. Povijesna istraživanja, 224 str. + ilustracije

Knjiga »Hrvatski narodni preporod — ilirski pokret«, timski rad grupe autora: Jaroslava Šidaka, Julija Grabovca, Igora Karamana, Petra Strčića i Mirka Valentića, nastao na osnovi znanstvenih dostignuća navedenih autora i drugih povjesničara, je sinteza i cjeloviti pregled povijesnog razvitka hrvatskoga naroda od 1790. do kraja 1847. godine. Više od polovice teksta i

veći dio osvrta napisao je pok. prof. Jaroslav Šidak (1903—1986) koji je knjizi i dao težište usmjerenosti vežući ga uz povijesni razvoj političkih i kulturnih prilika u banskoj Hrvatskoj kao središnjem segmentu tadašnje složene cjeline hrvatskih pokrajina. Čitavi je rad koncipiran po poglavljima koja sadržajno prate i objašnjavaju zbivanja dužih ili kraćih razdoblja od kraja XVIII. stoljeća pa do uoči revolucije 1848/49. i kronološki su obrađeni svi bitni razvojni tokovi hrvatskih zemalja vezanih uz pojavu preporoda.

U uvodu knjige prikazane su hrvatske zemlje na kraju XVIII. stoljeća: teritorij hrvatskih zemalja, političkih specifičnosti, seobe stanovništva, odnos prema Ugarskoj, političko uređenje, prometnice i školstvo. U I. poglavlju — Hrvatske zemlje u razdoblju od 1790. do 1815. godine — prikazane su hrvatske zemlje od smrti Josipa II. do propasti Mletačke Republike (1790—1797), prilike u hrvatskim zemljama od pada Mlet. Rep. do dolaska Francuza (1797—1805) i hrvatske zemlje u doba francuske vladavine (1805-1815), Dubrovačka Republika od 1790. do propasti 1808. godine, te Hrvatsko-slavonska vojna krajina od 1790. do 1815. godine. U II. poglavlju — Hrvatske zemlje od 1815. do pojave ilirskog pokreta 1835. godine — sadrži prikaz gospodarskih prilika u građanskoj Hrvatskoj i Slavoniji od 1815. do 1835. godine, prikaz franciscijskog apsolutizma i obnovu ustavnosti, te prikaz stanja uoči preporodnog pokreta, zatim prikaz uprave, gospodarske, društvene i političke prilike u Dalmaciji, te administrativno uređenje, političke i narodnosne prilike, prosvjetu i kulturni život u Istri. U III. poglavlju — Hrvatske zemlje od 1835. do 1847. godine — prikazane su ekonomske prilike u sjevernoj Hrvatskoj u navedeno razdoblje, preporodni pokret do stvaranja političkih stranaka, političku borbu u građanskoj Hrvatskoj do zabrane ilirskog imena (1843), preporodni pokret do reforme Hrvatskog sabora 1845., preporodni pokret do konačne pobjede narodnog jezika (1847), prilike u Dalmaciji i Istri od 1835. do 1847. godine.

Na kraju knjige nalazi se prikaz izvora i literature, kronologija zbivanja u povijesti hrvatskog naroda od 1750. do 1848. godine te kazalo imena.

Knjiga »Hrvatski narodni preporod — ilirski pokret« je sintetsko djelo o jednom vrlo zanimljivom razdoblju hrvatske povijesti. Istodobno to je i slika hrvatske historiografije, nazvane po radu prof. Šidaka »Šidakova škola«. Svakako, taj timski rad je značajan historiografski prilog koji će dobro doći svima koje u hrvatskoj povijesti bude zanimalo predilirsko razdoblje i ilirski pokret do konca 1847. godine.

Anđelko Mijatović

HODIMIR SIROTKOVIĆ - LUJO MARGETIĆ: »POVIJEST DRŽAVA I PRAVA NARODA SFR JUGOSLAVIJE«

Zagreb 1988.

Svojedobno je dvotomno djelo akademika Ferde Čulinovića »Državno-pravni razvitak Jugoslavije« (Zagreb, »Školska knjiga«, 1963.) izazvalo veliku pažnju ne samo među studentima prava, kojima je (u prvome redu) bilo namijenjeno, već i među znanstvenim poslenicima širom Jugoslavije, pa i u inozemstvu. Radilo se o tome da do tada takvo sadržajno djelo o nama nismo imali, a prof. dr. F. Čulinović dao je i niz suvremenih tumačenja, što

FILOZOFSKI FAKULTET ZAGREB - HUMANISTIČKE I DRUŠTVENE ZNANOSTI

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
ИНСТИТУТ ХОРВАТСКОЙ ИСТОРИИ

RADOVI

VOL. 23

ZAGREB

1990.

FILOZOFSKI FAKULTET ZAGREB - HUMANISTIČKE I DRUŠTVENE ZNANOSTI

Izdavač: ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST

UREDNIČKI ODBOR

Branka BOBAN, Zagreb, Mirjana GROSS, Zagreb, Josip LUČIĆ, Zagreb, Marijan MATICKA, Zagreb, Ivan OČAK, Zagreb, Tomislav RAUKAR, Zagreb, Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Josip LUČIĆ, Zagreb

Adresa uredništva: Filozofski fakultet Zagreb — Humanističke i društvene znanosti, Zagreb, Krčka ul. 1

Časopis izlazi jednom godišnje

Izdavanje časopisa sufinancira Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SR Hrvatske - VII.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske br. 6859/1 od 5. X. 1982. časopis »Radovi« oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Republičkom komitetu za informacije SR Hrvatske pod br. UP-547/2 — 84 — 1984.